

Mærk kunsten

udskolingen

Forløbsbeskrivelse

Målgruppe: Forløbet henvender sig til undervisningen i dansk i udskolingen

Forløbet kort: *Mærk Kunsten* er et undervisningsforløb, hvor eleverne med udgangspunkt i egen oplevelse og analyse af et kunstværk skaber fiktive fortællinger inden for genren kortprosa og flash fiction. Teksterne indspilles i lydværkstedet Soundation og indgår i en udstilling, hvor kunst og fiktion supplerer hinanden.

Forløbet består af fire faser:

Fase I: Inspiration. Eleverne vælger et kunstværk og arbejder med en øvelse, der har til formål at koble den umiddelbare oplevelse med en mere analytisk tilgang. (2-4 lektioner)

Fase II: Genrekendskab og skriveopgave. Genren kortprosa gennemgås med henblik på at kvalificere elevernes arbejde med egne flash fiction-tekster. (3-6 lektioner)

Fase III: Lydindspilning af elevtekster. Eleverne introduceres til lydværkstedet Soundation på Skoletube, indspiller og QR-tagger deres flash fictions. (2-3 lektioner)

Fase IV: Udstilling. Kunstværker og QR-tags, som linker til elevernes flash fictions, indspilles og kan nu opleves i en udstilling, hvor værk og fortælling spiller sammen. (2-3 lektioner)

Relevante kompetenceområder

Undervisningsforløbet understøtter blandt andet følgende kompetencemål fra forenklede fælles mål:

Dansk

Eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation.

Digitale redskaber

Soundation er Skoletubes lydværksted, hvor elever og lærere på en enkel og brugervenlig måde kan skabe egne lydproduktioner. På Skoletube findes også en række grundige tutorials til programmet og dets funktioner (se ressourceark). Soundation giver også muligheden for at lave QR-tags.

Skoletubekanaler: Kanalerne *SMK Billeder* og *SMK Levende Billeder* indeholder kunstværker og film, som frit kan bruges i undervisningen. Begge kanaler er offentlige og kræver ikke tilmelding.

<http://www.skoletube.dk/group/SMKLevendeBilleder>

<http://www.skoletube.dk/group/SMKBilleder>

Undervisningsdesign

Fase I: Inspiration. Vælg et kunstværk og identificer en følelse

Fokus: At vælge et kunstværk ud fra umiddelbar oplevelse og gøre det til gentand for systematisk undersøgelse

A) Valg af kunstværk ud fra umiddelbar oplevelse

Kunstværker kan ses som æstetiske udtryk for tilværelses- og omverdensfortolkninger, der ved mødet med beskueren vækker sanserne og skaber grobund for nye perspektiver og erkendelser. Ved at bevæge sig fra den umiddelbare sansning og oplevelse af værket til en mere analytisk forståelse skabes grundlaget for, at elevernes egne tolkninger og refleksioner kan komme til udtryk.

Instruer eleverne i at vælge et kunstværk i skoletubekanalene SMK Billeder, som vækker en følelse hos dem (glæde, vrede, afsky, misundelse, undren, ligegyldighed etc.). Formuler eventuelt et tema, eleverne skal forholde sig til, eller udvælg på forhånd en række værker, eller slip blot eleverne fri i de mere end 150 værker.

B) Opgave: Fra umiddelbar oplevelse til mere systematisk undersøgelse

Nu skal eleverne gå mere systematisk og analytisk til værket og oplevelsen. Dette gøres ved hjælp af følgende øvelse:

For at skærpe elevernes oplevelse af kunstværket, skal de nu i stilhed studere værket i 90 sekunder. Når tiden er gået, får eleverne en skriveopgave. Skriveopgaven har den følelse, som eleverne forbinder med værket, som overskrift, og her skal eleverne omhyggeligt forklare, hvad det præcis er i billedet, som vækker følelsen hos dem. Afsæt gerne god tid til opgaven, og instruer eleverne i, at de skal arbejde med teksten i hele den afsatte tid. Når tiden er gået, og teksten er skrevet, skal eleverne dele deres refleksioner ved at forklare sidemanden om de tre vigtigste erkendelser/pointer i deres tekst.

Fase II: Genrekendskab og skriveopgave

Fokus: At arbejde med genren kortprosa og produktion af elevtekster

A) Hvad er en flash fiction?

Inden arbejdet med elevernes egne fiktive tekster påbegyndes, gennemgås genren kortprosa, som flash fiction hører til. Lærerarket *Om flash fiction*, der kan findes under ressourcer, giver en kort indføring i genren. Ønsker du at gå mere i dybden, henvises der til litteraturlisten samme sted.

For at give eleverne en umiddelbar oplevelse af genren og dens kvaliteter, kan man tage udgangspunkt i en samtale om Ernest Hemingways meget berømte flash fiction:

*For sale, baby shoes, never worn.*¹

Hvad er elevernes umiddelbare tanker om teksten? Hvilken genre er der tale om? Hvad får vi at vide, når vi læser teksten - og hvad skal vi selv tænke os til? Har eleverne bud på mulige hændelser bag teksten? Under ressourcer kan du finde et opgaveark til teksten. Se elevark I.

B) Skriveopgave: Skriv din egen flash fiction

Eleverne skal nu arbejde med deres egne tekster. Se elevark II.

¹En anekdote fortæller, at Hemingway ved en frokost indgik et væddemål om, hvorvidt han kunne skrive en komplet fortælling på blot seks ord. Hemingway skrev de seks ord og vandt væddemålet.

C) Respons

For at sikre størst mulig kvalitet i elevteksterne anbefales en responsrunde. Eleverne kan eventuelt læse deres første udkast op for klassen eller få individuel respons fra læreren. Efter responsrunden redigeres teksten til en færdig flash fiction.

Fase III: Lydindspilning af elevtekster

Fokus: At arbejde med oplæsning af tekster og lave en indspilning i lydværkstedet Soundation på Skoletube

A) Oplæsning

Eleverne bør inden arbejdet med at indlæse teksten arbejde med oplæsning. I den forbindelse er det værd at tænke på at læse højt og tydeligt, holde gode pauser ved komma og punktum og at fokusere på indlevelse.

B) Introduktion til lydværkstedet Soundation

Soundation er Skoletubes lydværksted. Programmet rummer en lang række funktioner og muligheder, men er først og fremmest enkelt og brugervenligt. Som forberedelse til elevernes arbejde med indspilningerne er det en god idé at se en række korte tutorials til programmet (se ressourceark). Hver film varer 2-6 minutter og kan eventuelt vises på en digital tavle. Filmene er tilgængelige på Skoletube.dk, hvis du og eleverne logger på med unilogin. Man kan med fordel afsætte tid til at lade eleverne eksperimentere med programmet.

C) Indspilning af elevernes oplæsninger

Eleverne er nu klar til at indspille, redigere og udgive deres flash fictions på skoletube. Når alle indspilninger er færdige og delt på klassens og SMK's skoletubekanal ved siden af kunstværket, printes kunstværkerne i farve og også de QR-tags, som linker til de indspillede flash fictions.

Fase IV: Udstilling

Fokus: At organisere en udstilling, hvor elevernes flash fictions kan opleves sammen med de printede kunstværker.

Udstil de printede værker og QR-tags på skolen. Kunstværker og flash fictions kan nu opleves med en QR-scanner og en smartphone eller tablet (og meget gerne et par hovedtelefoner).

Man kunne også...

Skrive en tekst, der introducerer udstillingen for at formidle projektets indhold til udenforstående

Skrive tekster, som forklarer om sammenhængen mellem de enkelte kunstværker og den tilknyttede flash fiction for at synliggøre processen i elevernes arbejde

Lave et samarbejde med det lokale (skole)bibliotek om en udstilling for at nå et større publikum

Besøge SMK's skoletubekanal og se andre elevers måde at gribe opgaven an på, for at blive inspireret og måske endda overrasket

Holde en fernisering for at fejre et forhåbentlig vellykket projekt

Ressourcer

Litteratur om kortprosa

Ipsen, Max: *Kortprosa 1990-2003*. Forlaget Systime, 2003

Rickmann, Conni Hessel: *Kortprosa*. Dansk i dybden. Gyldendal, 2013

Rickmann, Conni Hessel: Oplæg om kortprosa fra dansklærerens dag 2014. (Med tilladelse fra forfatteren).

https://ucc.dk/files/ucc.dk/dansklaererens_dag_temagruppe_c_kortprosa_ved_conni_hesel_rickmann_0.pdf

Fibiger, Johannes: *Kortprosa og inferens. Korte tekster i undervisningen*. (Med tilladelse fra forfatteren).

https://www.google.dk/?gws_rd=cr&ei=5bbJVYGP8ynsgGqqlvoBg#safe=off&q=kortprosa+og+inferens

Andet

Lærerark: Om kortprosa

Elevark 1: Opgaveark Flash Fiction

Elevark 2: Skriv din egen flash fiction

Ressourceark: Soundation på Skoletube. Oversigt over nyttige tutorials

Nyttige links

Statens Museum for Kunst:

<http://www.smk.dk/>

SMK Highlights

<http://www.smk.dk/udforsk-kunsten/highlights/>

SMK Billeder på Skoletube:

<http://www.skoletube.dk/group/SMKBilleder>

SMK Levende billeder på Skoletube:

<http://www.skoletube.dk/group/SMKLevendeBilleder>

Skoletube:

<http://www.skoletube.dk/>

Lær IT:

<http://www.laerit.dk/>

Tutorials til Soundation:

<http://www.laerit.dk/soundation-pa-skoletube/>

Lærerark

Om flash fiction

Flash fiction – kort fortalt

Flash fiction er kortprosattekster, som kendetegnes ved at være meget korte. Omfanget kan spænde fra 1000 ord til en enkelt sætning - og endda måske til blot et enkelt ord. Genren har ikke en fast definition og heller ikke en dansk betegnelse.

En moderne genre med historiske rødder

Genren havde en opblomstring i Danmark i 1990'erne og i 00'erne med forfattere som Helle Helle, Naja Maria Aidt og Morten Søndergaard. Allerede i det moderne gennembrud arbejdede August Strindberg, Johannes V. Jensen og Henrik Ibsen med kortprosattekster, som med sit fokus på det udogmatiske og subjektive passede godt ind i tidsånden.

Genretræk

Genren kan i form og stil minde om novellen men uden nødvendigvis at indeholde hverken et vendepunkt eller en konflikt. Et andet slægtskab er til lyrikken, og her er et fællestræk, at teksterne er både *komplekse* og *komprimerede*. Det komplekse i en flash fiction kan bestå i, at der leges med læserens forventninger til genren, og at fortolkningen af teksten i meget høj grad overlades til læseren. Videre indeholder teksterne ofte mange tomme pladser, som læseren skal fylde ud med sin egen fortolkning og forudsætninger. At teksten er komprimeret kan komme til udtryk på (mindst) to måder: Der *zoomes ind*, og et enkelt optrin, en situation eller et øjeblik beskrives – og alt udenom udelades, eller der *zoomes ud*, og et længere handlingsforløb gengives, og alle beskrivende detaljer udelades.

Flash fiction - genretræk i oversigtsform

- En ultrakort episk prosatekst
- Begynder *in medias res* og har en åben slutning
- Beskriver fremfor at forklare (showing not telling)
- Er komprimeret – zoomer ind eller ud
- Er kompleks - og leger med læserens forventninger og genretræk
- Rummer stor forskel mellem det, teksten drejer sig om (tema) og det, der siges om emnet (rema)

Et eksempel

"For sale, baby shoes, never worn."

- Ernest Hemingway

Elevark I

Flash fiction

“For sale, baby shoes, never worn.”

Opgave: Læs teksten omhyggeligt og udfyld de to kolonner

På linjerne: Hvilke informationer giver teksten os?	Mellem linjerne: Hvilke undrespørgsmål kan man stille til teksten?
Informationer i punktform • • • • • • • •	Jeg undrer mig over...

Bag linjerne

Skriv et eller flere mulige svar på dine undrespørgsmål?

Elevark II

Skriv din egen flash fiction

Opgaven

Du skal skrive en flash fiction, som tager udgangspunkt i den følelse, som kunstværket vakte i dig. Din flash fiction skal altså ikke dreje sig om kunstværket - men om følelsen.

Krav til teksten. Du skal...

- Begynde din tekst *in medias res* og give den en åben slutning
- Vælge en hverdagssituation, som du zoomer ind på og som knytter sig til følelsen
- Bruge den følelse, billedet vakte i dig, som titel på din tekst
- Beskrive rigtig meget og undgå at forklare (*showing not telling*)
- Skrive cirka 250 ord (et tætskrevet postkort)

Vigtige begreber

Showing not telling: Betyder, at man forsøger at vise i stedet for at forklare. Læseren skal føle sig som et vidne til handlingen. Hvis en person bliver vred, kan du beskrive, hvordan det ser ud, når det sker (f.eks. "*han spændte musklerne i kæberne, bed tænderne sammen, og hans øjne slog gnister.*"). Det giver en helt anden effekt, end hvis du blot skriver *Han blev vred...*

In medias res: Teksten begynder midt i begivenhederne. Læseren får ikke forklaret noget om personer eller sted, men bliver kastet lige ind i handlingen. F.eks.: *Jeg ser hende komme imod mig.*

Åben slutning: Teksten slutter på en måde, hvor der kan være flere forskellige muligheder for, hvordan handlingen fortsætter, og alle detaljer ikke er afsløret. Læseren skal selv tænke videre.

Ressourceark

Soundation på Skoletube

Oversigt over nyttige tutorials

Tutorial 1: Kom godt i gang. En kort introduktion til programmet og dets funktioner

<http://www.laerit.dk/?showvideoplayer=4469&key=7f12f2f38405290bc2aa05495220415b>

Tutorial 2: Brugerfladen. En gennemgang af programmets brugerflade i oversigtsform

<http://www.laerit.dk/?showvideoplayer=4470&key=77e3a5ce1dce97e6b123f7e551664c84>

Tutorial 3: Optagelse. Sådan laver du en lydoptagelse i Soundation

<http://www.laerit.dk/?showvideoplayer=4470&key=77e3a5ce1dce97e6b123f7e551664c84>

Tutorial 4: Redigering. Her vises, hvordan man på forskellig måde kan redigere i sin optagelse

<http://www.laerit.dk/?showvideoplayer=4472&key=3670206d0673d3fa7e4c28144e786912>

Tutorial 5: Effekter. Føj lydeffekter til din optagelse

<http://www.laerit.dk/?showvideoplayer=4473&key=3af1564c99d10525897c5c08704c6700>

Tutorial 6: Udgivelse på skoletube. Sådan udgiver du din lydoptagelse og laver et QR-tag

<http://www.laerit.dk/?showvideoplayer=4474&key=ab606f6bf5407dc2c79d8ec0b39b22dc>

Mærk Kunsten - udskolingen

Statens Museum for Kunst 2015

Tekst og layout: Jens Christensen

Forside: Detalje fra Salvator Rosa
(1615-73), *Demokrit, hensunken i
betragtninger*, 1650-51. Statens
Museum for Kunst

.smk.dk